

17. JANUAR 2017.

KOSOVSKO OTEŽANO UPRAVLJANJE ZAJEDNICAMA U 2016. GODINI I NAČIN ZA OBNOVU AGENDE ZAJEDNICA TOKOM 2017. GODINE

AUTORI: ADRIAN ZEQIRI, TRIM KABASHI, ALEKSANDAR ARSIĆ

Nakon parlamentarnih izbora održanih 2014. godine, Demokratska partija Kosova (DPK) i Demokratska liga Kosova (DLK) su zajedno sa manjinskim političkim partijama formirali koaliciju vlade. Nakon preuzimanja vlasti na Kosovu krajem 2014. godine, koalicija koju predvodi premijer Isa Mustafa se suočava sa poteškoćama dok pokušava da uspešno radi za vreme najteže političke agende u istoriji Kosova kao nezavisne države: stvaranje ustavnih promena za uspostavljanje Specijalizovanih veća za ratne zločine, ispunjavanje uslova koje je postavila Evropska Unija za bezvizno putovanje u Evropsku Uniju, a naročito razgraničenje sa Crnom Gorom i sprovođenje sporazuma u okviru Briselskog dijaloga sa Srbijom, a i da ne pominjemo mnoštvo socijalnih i ekonomskih problema sa kojima se suočava Kosovo. Koalicija se od samog početka suočava sa značajnim otporom od strane opozicionih stranaka, uglavnom od Pokreta Samoopredeljenja, i Alijanse za budućnost Kosova (ABK) koju vodi bivši premijer Ramuš Haradinaj, i koji ispituje legitimitet koalicije još od njenog osnivanja krajem 2014. godine.

Koalicija se takođe suočava sa unutrašnjim nesuglasticama i žestokim otporom kada je reč o pitanjima koja se tiču zajednice: transformacija kosovskih bezbednosnih snaga u vojsku Kosova, Zakon o Trepči, Asocijacija/Zajednica srpskih opština i postepeno uspostavljanje kosovskih institucija u severnim opštinama i veliki broj izazova kada je reč o radu tih opština. Sa obzirom na ove izazove, odnos vlade sa svojim srpskim partnerom iz koalicije, za koju se veruje da su formirane od strane Srbije i za čije lidere se smatra da imaju malo odnosno nemaju ovlašćenja za donošenje odluka bez saglasnosti Srbije¹, je od samog početka težak, a situacija se u potpunosti pogoršala krajem godine. U celoj toj situaciji, Kosovo je postiglo impresivan rast BDP-a iz godine u godinu, 4%, i postalo je član bitnih međunarodnih i sportskih organizacija, i nastavilo da ulaže u značajne resurse za razvoj svojih četiri opština na severu, koje su pretežno

¹Bodo Weder "Napredak uništen? – Demokratija za rešavanje statusa sporova na Kosovu" - str. 12-14, novembar 2015.
Dostupno na: <http://www.helsinki.org.rs/doc/DPC Policy Paper Trading Democracy in Kosovo.pdf>

naseljene srpskim stanovništvom. U nastavku se nalazi kratak pregled glavnih događaja koji su obeležili 2016. godinu, a koji se tiču upravljanjem pitanjima zajednica na Kosovu. Završava se sa listom preporuka za vladu i ostale zainteresovane strane na Kosovu, naročito EU i SAD.

Srpska lista: između Kosova i Srbije

Srpska lista je koalicija ujedinjenih srpskih partija koju podržava Vlada Republike Srbije. Koalicija takođe uključuje i predstavnike drugih manjinskih zajednica na Kosovu, naročito Adema Hodžu koji predstavlja goransku zajednicu.² *Srpska lista* je izašla kao pobednik u srpskoj zajednici na lokalnim i parlamentarnim izborima održanim 2013. i 2014. godine. Dobila je devet od deset zagarantovanih mesta za srpsku zajednicu u Skupštini,³ takođe je osvojila većinu na izborima za gradonačelnika i opštinske skupštine (osim u Štrpcu, međutim, njihov gradonačelnik se posle pridružio *Srpskoj listi*). Ova odlučujuća pobeda, koja je bila očekivana nakon što je Srbija pružila jaku i glasnu podršku ovoj partiji, je označila drastičan preokret na političkoj sceni kosovskih Srba, koje su do tada predstavljali srpski lideri koji su došli do izražaja tako što su se angažovali u kosovskim institucijama, i stoga su bili skloniji saradnji sa njima. Prema ustavnim odredbama Kosova, zagarantovana je manjinska reprezentacija u vladi, pritom su predstavnici *Srpske liste* postavljeni na značajan broj državnih pozicija, uključujući i moćni položaj zamenika premijera, Ministar lokalne samouprave i Ministar za povratak i zajednice, kao i nekoliko ključnih zamenika ministara i drugi visoki položaji.⁴ Ovaj položaj ne daje partiji jaku poziciju da utiču na politiku i donošenje odluka na centralnom nivou, a zbog svojih bliskih odnosa sa Beogradom odnos sa albanskim partijama na vlasti je veoma težak. Niz kontroverznih izjava i javnih nastupa zajedno sa političarima iz Srbije tokom događaja za koje se smatra da su štetni za kosovsku državnost su pogoršali odnos između *Srpske liste* i vlade, i izložili su vladu velikim kritikama od strane opozicije i javnog mnjenja.

Nakon što se proces formiranja Asocijacije/Zajednice srpskih opština odlagao sredinom 2016. godine (više o Asocijaciji u sledećem poglavlju), situacija se pogoršala u oktobru kada je vlada usvojila zakone o Trepči i o strateškim investicijama i na brzinu ih progurala kroz parlament, a posebno Zakon o Trepči. Zakoni se nisu smatrali vitalnim

² Hodžu su nedavno isključili iz koalicije nakon unutrašnjih podela u vezi otpuštanja ministra Ljubomira Marića (http://kossev.info/strana/arhiva/srpska_nenad_rasic_i_adem_hodza_do_daljnjeg_iskljuceni_iz_poslanickog_kluba/10716).

³ Nenad Rašić, poslanik koji je se za vreme izbora kandidovao nezavisno od *Srpske liste*, a posle toga priključio listi, će da bude izbačen iz partije nakon nedavne podele u okviru liste nakon otpuštanja ministra Marića (http://kossev.info/strana/arhiva/srpska_nenad_rasic_i_adem_hodza_do_daljnjeg_iskljuceni_iz_poslanickog_kluba/10716).

⁴ <http://www.dw.com/en/kosovo-chooses-new-government-after-six-month-stalemate/a-18119560>

za zajednice i stoga nisu pratili vitalne procedure u parlamentu (koje zahtevaju dvostruku većinu, odnosno, ne samo većina u parlamentu, nego i većina partija koje predstavljaju zajednice) Srpska lista je kritikovala zakone jer nisu uzeli u obzir poziciju srpske zajednice na Kosovu. U želji da koriste kosovske institucije da unaprede svoju poziciju, Srpska lista je osporila Zakon o Trepči i nekoliko drugih zakona i administrativnih uputstva u Ustavnom sudu Kosova.⁵Sud je doneo presudu 31-og oktobra, odbacujući argument da ovi zakoni predstavljaju kršenje Ustava i istakao da su ovi zakoni, a naročito Zakon o Trepči "ustavni kako zbog sadržaja tako i zbog procedure za njegovo usvajanje od strane Skupštine Republike Kosova."⁶

Ovaj razvoj situacije je predstavio izgublenu priliku i za vladu i Srpsku listu da zajedno rade na ovim problemima u pokušaju da prevaziđu razlike. Kao rezultat, Srpska lista je početkom novembra zamrzla sve odnose sa Vladom Kosova. Ranije tog meseca, Ministar za lokalnu samoupravu, Ljubomir Marić je viđen sa Markom Đurićem, direktorom srpske "Kancelarije za Kosovo i Metohiju" nakon što je ovaj zanemario svoju zabranu putovanja na Kosovo preko nezvaničnih kanala. Marićevo prisustvo je bilo kritikovano od strane opozicije i dobilo veliku pokrivenost u kosovskim medijima.⁷ Ubrzo nakon toga, Premijer Mustafa razrešio je Marića sa mesta ministra. Kasnije se saznalo da je to urađeno u dogovoru sa određenim delom Srpske liste, odnosno onih poslanika koji pripadaju Socijalističkom pokretu srpskog ministra Aleksandra Vulina.⁸Ovi poslanici su se vratili kosovskom parlamentu. Mustafa je zamenio Marića sa Mirjanom Jevtić, bivšom zamenicom Ministra rada i socijalnog staranja.⁹ Imenovanje Mirjane Jevtić je donekle bilo kontroverzno, međutim, pojedini članovi koalicije Srpske liste - a posebno članovi srpske napredne stranke, uključujući Marića i zamenika premijera Branimira Stojanovića - su javno izjavili da se ne slažu sa ovom odlukom. 26. decembra 2016. godine, svi poslanici Srpske liste u kosovskoj skupštini su imali hitan sastanak sa premijerom Srbije, Aleksandrom Vučićem. Nakon tog sastanka, i Vučić i određeni poslanici Srpske liste su izdali izjave i ultimatumе usmerene ka Vladi Kosova, pozivajući ministarku Mirjanu Jevtić da odmah podnese ostavku, i pozvali Vladu Kosova da počne sa osnivanjem Asocijacije/Zajednice srpskih opština.¹⁰Marko Đurić je izjavio da će kosovski Srbi "sami nastaviti sa osnivanjem Zajednice" ako Kosovo ne uspe to da

⁵ http://www.b92.net/info/vesti/index.php?yyyy=2016&mm=10&dd=18&nav_category=640&nav_id=1189339

⁶ USTAVNI SUD KOSOVA, [Slučaj br. KOu8/16](#) (31.oktobar 2016-), "Rezolucija o nedopustljivosti", str.15.

⁷ <http://lajmi.net/lajmi-fundit-kryeministri-mustafa-shkarkon-ministrin-lubomir-mariq/>

⁸ Da bi se bolje razumelo, kosovski Srbi koji su političari po pravilu pripadaju i srpskim strankama. Jedno krilo pripada Vulinovom socijalističkom pokretu, a drugo krilo pripada naprednoj stranci premijera Aleksandra Vučića. Iako su Socijalistički pokret i Srpska Napredna Stranka partneri u Srbiji i na Kosovu (kao članovi Srpske liste), odnosi između oba krila su napeti.

⁹ <http://www.balkaneu.com/prime-minister-mustafa-discharges-minister-lubomir-mariq/>

¹⁰ <http://www.gazetaexpress.com/lajme/lista-srpska-leterultimatum-kryeministrit-mustafa-shkarkojeni-ministren-jevtiq-299759/>

uradi do 15. februara 2017.¹¹ Mirjana Jevtić je odmah podnela ostavku, i Srpska lista je ponovo počela da bojkotuje rad kosovske vlade i parlamenta.¹²

Asocijacija/Zajednica srpskih opština: Nastavak ćorsokaka

Srpska lista stalno predstavlja Asocijaciju/Zajednicu srpskih opština kao instituciju koja će da garantuje opstanak zajednice kosovskih Srba na Kosovu, i tako izjavljuje da je ovo primarni problem za srpsku zajednicu i da treba da se reši pre nego što druga pitanja mogu da se reše.¹³Tu izjavu podržava i Srbija, koja je 2013. godine potpisala Sporazum sa Kosovom u okviru Briselskog dijaloga koji je posredovala EU, a koji predviđa osnivanje Asocijacije/Zajednice srpskih opština na Kosovu kao mehanizam koji će da ojača autonomiju lokalne samouprave.¹⁴Asocijacija/Zajednica se pokazala kao sporno pitanje, međutim, nekoliko puta je propao pokušaj da se dođe do nacrtu statuta zbog velikih neslaganja oko samog mandata i očekivanih kompetencija. Takođe postoji i velika opozicija u parlamentu i opozicionim strankama. Jedan broj poslanika je poslao zahtev Ustavnom sudu 2015. godine zbog prirode i ustavnosti Asocijacije. Sud je utvrdio da, iako je prvobitni sporazum iz aprila 2013. zakonska obaveza za kosovski parlament, drugi sporazum iz avgusta 2015. godine, koji detaljno opisuje principe iza Zajednice obuhvata niz elemenata koji nisu u skladu sa Ustavom Kosova. Sud je istakao da Asocijacija/Zajednica mora da poštuje multietnički karakter države i da će pre svega lokalna samouprava imati nadležnost.¹⁵Vlada je obećala da će da poštuje odluku Suda, i da svaki Statut treba da se pridržava ovog tumačenja.

Srpska lista se ne slaže sa ovim pristupom i javno poziva vladu da nastavi sa osnivanjem Asocijacije/Zajednice prateći drugi sporazum. Takođe su uložili žalbu zbog Zakona o Trepči, i Zakona o strateškim investicijama, za koje tvrde da su napravljeni da ometaju uspostavljanje Asocijacije/Zajednice.¹⁶Iako je Sud odbio ove žalbe, Srpska lista nastavlja da vrši pritisak na svoje partnere iz koalicije da usvoje Statut Asocijacije/Zajednice i otvore put za njeno osnivanje.

Tokom letnjeg perioda, EU je postavila ratifikaciju demarkacije granice sa Crnom Gorom kao jedan od uslova da bi Kosovo dobilo bezvizni režim da putuje u EU. Kao rezultat, demarkacija je ubrzo postala najveći politički prioritet za Kosovo. Ova dva problema, demarkacija granice i očekivano osnivanje Asocijacije/Zajednice, su za opoziciju postala početna platforma za tromesečni konflikt u parlamentu između opozicije i vladajuće koalicije. Tokom ovog perioda, sve manjinske zajednice,

¹¹ Datum nije slučajnost, poklapa se sa Danom državnosti Republike Srbije. <http://koha.net/?id=27&l=150277>

¹² http://kossev.info/strana/arhiva/mirjana_jevtic_podnela_ostavku/10786

¹³ <http://www.slobodnaevropa.org/a/beograd-blizi-pristini-nego-srpska-zajednica-na-kosovu/26735429.html>

¹⁴ "First agreement of principles governing the normalization of relations", 19. april 2013.

¹⁵ Za pregled odluke Suda, pogledajte ECMI Kosovo 'The Constitutional Court's Decision on the Association/Community of Serb Majority Municipalities' (28. januar 2016).

¹⁶ http://www.b92.net/info/vesti/index.php?yyyy=2016&mm=10&dd=18&nav_category=640&nav_id=1189339

uključujući i Srpsku listu su stajale po strani. Oštre podele u kosovskoj politici i društvu su imale posledice na Asocijaciju koja se zbog toga odlaže sa političke agende.

Pozitivni pomaci tokom godine

U godini obeleženoj ozbiljnim izazovima na stabilnost i na vođstvo države, bilo je i nekoliko pozitivnih pomaka koji ukazuju na postepeno menjanje stava vezanim za integraciju i saradnju između institucija i manjinskih zajednica, naročito kosovskih Srba.

Četiri severne opštine (Severna Mitrovica, Zubin Potok, Leposavić i Zvečan) učestvovala su na izborima u junu 2014. godine, birajući gradonačelnike i skupštine opština. Na ovim izborima su građani iz ovih četiri opština prvi put izašli na birališta na izborima organizovanim od strane Centralne izborne komisije Kosova. Međutim, težak zadatak integracije i saradnje, je bio obeležen i nekim ranim neslaganjem po pitanju opštinskih budžeta i nadležnosti. Tokom 2015-2016, ove četiri opštine su povećale svoje kontakte sa Ministarstvom administracije lokalne samouprave (MALS), i budžeti koje su usvojili su bili u skladu sa Zakonom o lokalnoj samoupravi i regulativama o opštinskim budžetima na opštinskom nivou. Vlada Kosova je, u skladu sa zahtevima opština, omogućila novčana sredstva za potrebe usluga i infrastrukture u skladu sa brojem stanovnika i identifikovanim potrebama. Vlada Kosova je obezbedila ukupno 14,474,233 za kapitalne projekte u ove četiri opštine tokom 2016. godine, ne računajući direktne investicije iz resornih ministarstava na regionalnim putevima, transportu, infrastrukturi, itd.¹⁷

Fond za razvoj severa Kosova, koji je osnovan sa ciljem da se obezbede dodatna sredstva za infrastrukturu i socioekonomske projekte u četiri opštine na severu sa taksama i drugim naplatama na carini koje se skupljaju na severnim graničnim prelazima, nastavio je da pruža značajna novčana sredstva ovim opštinama. Do sredine 2016. godine, ukupno je bilo prikupljeno deset miliona evra u Fond za razvoj severa Kosova, od čega je više od 7 miliona potrošeno u severnim opštinama za kapitalne i socioekonomske potrebe opština.¹⁸

Pored ovih sredstava, međunarodni donatori su takođe nastavili da ulažu značajne sume novca u četiri opštine na severu tokom proteklih godina. Evropska Unija, najveći bilateralni donator na Kosovu od 1999. godine, je investirala oko 54.5 miliona evra, pokrivši 124 projekata od 2010. godine u različitim poljima kao što je ekonomski razvoj,

¹⁷ ZAKON BR. 05/L-109 O IZMENAMA I DOPUNAMA ZAKONA BR. 05/ L-071 O BUDŽETU REPUBLIKE KOSOVA ZA 2016. GODINU, 14 JULI, 2016.

¹⁸ https://eeas.europa.eu/delegations/kosovo/7235/700000-euro-awarded-to-two-projects-in-northern-kosovo-municipalities-from-development-fund_en

poljoprivreda, nevladine organizacije i infrastruktura.¹⁹Početkom 2013. godine, Evropska Unija je počela da direktno podržava lokalnu samoupravu na severu kroz dve šeme grantova osmišljenih kako bi poboljšali ekonomski i infrastrukturni razvoj: Grant šema za sever I i Grant šema za sever II. Kroz ove dve šeme, Evropska Unija je obezbedila 9,503,637 evra za ukupno 79 razvojnih projekata opštine.²⁰

Iako im je pružena veoma ograničena pažnja, ovi primeri socioekonomske saradnje između lokalne samouprave na severu Kosova čije većinsko stanovništvo čine kosovski Srbi i kosovskih institucija predstavljaju važan pomak u procesu integracije u mehanizmima lokalnog upravljanja, ekonomiji i društvu na Kosovu. Skorašnje kontroverze o izgradnji „zida“ (za koji su političari kosovski Srbi tvrdili da je samo tehničko rešenje za svrhu izgradnje temelja i, kasnije, da je zid deo strukture koja će se koristiti za javne događaje) na severnoj strani mosta preko reke Ibar u Mitrovici, u očekivanju otvaranja mosta posle više od 15 godina barikada, pokazuje, međutim, kako ovaj proces nastavlja da bude fragilan.

Posete predsednika Hašima Tačija spomenicima kosovskih Srba, civilnim žrtvama rata na Kosovu u Gračanici i Peći, na kraju, predstavlja jedan važan korak budući da lideri kosovskih institucija povećavaju svoj napor da dosegnu do svih civilnih žrtava rata. Dok posete predsednika Tačija nisu prošle bez kritika od strane opozicionih partija i organizacija civilnog društva, koji su sumnjali da je ovaj njegov potez zapravo proračunat i urađen zbog moguće optužnice od strane Specijalizovanog veća za ratne zločine, celokupna atmosfera i ton su bili prilično pokoreni i oslobođeni sveočigledne politizacije. Posete predsednika Tačija predstavljaju važnu prekretnicu u razvoju inkluzivnog i sveobuhvatnog društva, gde su sve nevine žrtve poštovane, i gde se čuva uspomena na njih. Ovo je važna poruka za sve manjinske zajednice, da su kosovske institucije spremne i voljne da poštuju i da pamte njihove porodice i prijatelje takođe, pored onih koji pripadaju većinskoj zajednici.

Vlada Kosova je započela proces verifikacije diploma izdate od strane Univerziteta u Severnoj Mitrovici radi konkurisanja za posao u javnim institucijama i polaganje stručnih ispita koje pružaju javne institucije Kosova. Zbog toga je Vlada formirala Komisiju koja verifikuje i potvrđuje ove diplome, oko 170 diploma je verifikovano i diplomci su dobili sertifikate. Ovaj razvoj zasnovan na inicijativi Vlade, i zaključen je isključivo na osnovu olakšanja od strane lokalnih aktera, i totalno je zaobišao proces Briselskog dijaloga i ovim pokazao koliko može da se uradi kada lokalni akteri, uključujući i Vladu preuzmu inicijativu.

¹⁹INSTITUT ZA TERITORIJALNI EKONOMSKI RAZVOJ (INTER) AND RTV MIR, 'Da li živimo bolje? Efekti ulaganja na severu Kosova nakon potpisivanja Briselskog sporazuma' (Jun 2016).

http://www.regionalnirazvoj.org/upload/News/Documents/2016_10/Da_li_zivimo_bolje.pdf

²⁰ Isto.

U skladu sa Briselskim sporazumom, kada je reč o pravosuđu, proces integracije pravosudnog sistema na severu Kosova koji je prethodno vodila Srbija u pravosudni sistem Kosova napreduje. Sudije, tužioci i pomoćno osoblje je izabrano, i početne logističke pripreme su u toku. Ostaje da se vidi na koji način će politička dešavanja uticati na završetak ovog važnog procesa. Jedan od glavnih prepreka koje mogu da dovedu do odlaganja ovog procesa je neuspeh Srbije da usvoji neophodne zakonske promene u svojim zakonima, a to je da oslobode ove sudije, tužioce i pomoćno osoblje od svojih dužnosti u paralelnom pravosudnom sistemu koji vodi Srbija.

Obnavljanje dnevnog reda zajednice 2017

Osnovna neslaganja između dva albanska koaliciona partnera, DPK i DLK, sa listom Srpska, su ozbiljno omeli rad Vlade u usporili sprovođenje njenog punog dnevnog reda, naročito zbog toga što je to povezano sa najvažnijim delovima zakonodavstva kao što su demarkacija granice sa Crnom Gorom i osnivanje Asocijacije/Zajednice. Pored toga, Briselski dijalog je u očiglednoj krizi. Ne samo da je sprovođenje sporazuma usporeno, nego su i svrha i mehanizmi dijaloga dovedeni u pitanje. Ovaj ćorsokak može biti signal za promene i da je došlo vreme za dogovor o budućoj političkoj saradnji između kosovskih Albanaca i političkih predstavnika Srba na Kosovu i proces normalizacije odnosa između Srbije i Kosova. U tom smislu, ECMI Kosovo bi želeo da predloži sledeće:

- Još od osnivanja Vlade u 2014. godini, bile su prisutne konstantne javne kontroverze oko lojalnosti ministara kosovskih Srba i drugih visokih javnih zvaničnika. Oni su često viđeni kako prate političke predstavnike Srba na Kosovu i kako redovno putuju do Beograda na sastanke sa premijerom Srbije. Ovo stvara veliki nemir na političkoj sceni Kosova i u javnosti, jer se smatra da igraju dvostruku igru. Potrebna su jasna pravila o angažovanju o ovim pitanjima. ECMI Kosovo je prethodno ukazao na ovaj problem nakon što je Vlada tek bila formirana, ali se problem samo pogoršao. Ministri Vlade i drugi javni zvaničnici treba da budu svesni potrebe da se napravi razlika između njihovih izjava u njihovom zvaničnom kapacitetu ministara i zvaničnika i njihove političke pozicije kao lidera ili članova određene partije.²¹

- Kosovo, Srbija i EU moraju da ocene i ponovo potvrde osnovni skup minimalnih principa u sklopu Briselskog dijaloga. Ovi minimalni principi treba da definišu Briselski dijalog kao mehanizam da uprosti i pojednostavi nesuglasice o već dogovorenom skupu problema između Kosova i Srbije. Njega treba da se pridržavaju obe strane kako bi se izbegle situacije gde se svaki novi dogovor raspravlja kroz pitanja suvereniteta, što dovodi do dugih odlaganja i/ili novih dogovora čija je svrha da razjasne inicijalni dogovor.

²¹ECMI KOSOVO, '[STVARANJE RADNOG AMBIJENTA UNUTAR VLADE KOSOVA](#)' (18 JANUAR 2015).

- *Srpska lista*, i sve druge manjinske zajednice i njihovi predstavnici u Parlamentu i u Vladi treba da nastave da koriste različite institucije i mehanizme, kao što je Ustavni sud i klauzule u Ustavu koje su od vitalnog interesa kako bi zaštitili i promovisali njihova prava kao što je zagantovano zakonom.
- Osnivanje Asocijacije/Zajednice opština sa većinski srpskim stanovništvom je u ćorsokaku, i nijedna strana nije voljna da se pomeri iz te pozicije. Kosovo insistira da Asocijacija/Zajednica ne može da bude osnovana dok Srbija nastavlja da finansira ilegalne paralelne strukture na Kosovu i ne radi ništa kako bi ih ukine. Srbija i politički predstavnici kosovskih Srba smatraju da je Asocijacija/Zajednica vitalna za opstanak zajednice kosovskih Srba na Kosovu i da ona treba da bude osnovana pre nego da se dotakne bilo koje drugo pitanje. ECMI Kosovo je sproveo istraživanje o mogućim modelima Asocijacije/Zajednice koji je za cilj imao poboljšanje pružanje usluga na lokalnom nivou kroz asocijaciju opština sa većinskim srpskim stanovništvom.²²
 - Asocijacija treba da bude osmišljena kao vid međuopštinske saradnje, u duhu postavke Vlade Kosova, koja omogućava dalekosežnu lokalnu samoupravu i međuopštinsku saradnju kao mehanizam za promovisanje i zaštitu prava zajednica na Kosovu dok istovremeno garantuje funkcionalnost kosovske države.
 - Opštine učesnice ostaju osnovne jedinice lokalne samouprave i treba da uspostave mehanizme odgovornosti kako bi proveravali i pratili rad Asocijacije i kako bi imali priliku da se povuku iz Asocijacije u bilo kojoj fazi.
 - Asocijacija treba da bude međuopštinsko telo sa pravnim statusom asocijacije prema zakonu Kosova. Ona će koordinisati interese opština učesnica in domenima lokalne demokratije, lokalne ekonomije, obrazovanja, primarne i sekundarne zdravstvene zaštite i socijalne nege; urbanog i ruralnog planiranja, lokalnih životnih uslova za povratnike na Kosovu, istraživanja i razvoja i kulture.
 - Opštine učesnice treba da osnuju zajedničke javne institucije za zajedničke nadležnosti opština što se tiče obrazovanja na srpskom jeziku, zdravstvene zaštite i socijalne nege, i kulture, u skladu sa relevantnim odredbama Zakona o međuopštinskoj saradnji. Ove zajedničke institucije će biti usko vezane za ali nezavisne od međuopštinske Asocijacije.
 - Uticaj Asocijacije na centralni nivo treba da bude ograničen i integrisan u postojeće mehanizme za predstavljanje zajednice na centralnom nivou, naročito kroz Savetodavno veće za zajednice.
- Usred veoma teške političke agende, manje važno pitanje demarkacije granica sa Crnom Gorom iznenada je postalo jedno od političkih i javnih pitanja u 2016. godini koje je dovelo do najvećeg razdora, koje donosi dalekosežne posledice na druga, hitnija

²²ECMI KOSOVO & PAX FOR PEACE, '[ASOCIJACIJA/ZAJEDNICA OPŠTINA SA VEĆINSKIM SRPSKIM STANOVNIŠTVOM: IZLAZAK IZ ĆORSOKAKA](#)' (JUN 2016).

i bitna pitanja za Kosovo. Do sada, nije bilo nikakve rasprave o granici sa Crnom Gorom. Odluke Evropske Unije da ovo pitanje nabroji kao jedan od preduslova za viznu liberalizaciju u ovo vreme razvoja Kosova dok pokušava da normalizuje odnose sa Srbijom je bilo kontraproduktivno i van perspektive. Ove godine je EU pružila viznu liberalizaciju državama koji imaju mnogo veće granične probleme, ECMI Kosovo se konsultovao sa pravnim ekspertom koji je došao do sledećih načina kako izaći iz ove pozicije, svaki ima svoje prednosti i nedostatke: 1) da se odbaci sporazum i da se traži novi proces demarkacije, koji bi mogao da ugrozi prijateljske odnose sa Crnom Gorom, 2) da traži međunarodnu arbitražu, sa kojom Crna Gora treba da se složi 3) da imaju "korisnički dogovor" sa Crnom Gorom, i da se Crna Gora složi sa "blagom" administracijom na području koje pokriva demarkacija.²³ Preporučujemo da se ovaj problem reši sa privremenim dogovorom između dve države, koji je postignut u dobroj nameri, sa jasnim principima kako će se ovaj problem rešavati u kasnijoj fazi razvoja. Ovaj sporazum treba da zatvori ovo nepotrebno poglavlje koje je narušilo dešavanja na Kosovu tokom 2016. godine.

- Vlada Kosova i međunarodni donatori treba da održe trenutne nivoe investiranja u opštinama sa većinskim srpskim stanovništvom, naročito u četiri opština na severu, budući da se ova investicija pokazala prilično uspešnom u ne samo poboljšanju razvoja i socioekonomske situacije građana Kosova koji tako žive, već i u podsticanju saradnje i komunikacije između lokalnih i centralnih institucija na Kosovu.

- Lokalni izbori koji će se održati 2017. godine će pružiti priliku svim građanima da glasaju za svoje lokalne samouprave i da izraze svoje potrebe i brige predstavnicima koji vrše javnu funkciju. Manjinske zajednice, a posebno one koje žive u četiri opštine na severu treba se osvrnu na njihovo učešće na lokalnim izborima održanim 2013. godine (preko 20% učešća posle više od jedne decenije blizu nule učešća), i učestvuju u ovim izborima u većem broju kako bi osigurali da se njihov glas čuje kod izabраних predstavnika na lokalnom i centralnom nivou.

²³Profesor Mark Veler, "Validnost granice između Republike Kosovo i Republike Crna Gora kao što je određeno demarkacijom granice izvršenom od strane državne komisije za obeležavanje i održavanje državne granice I ogleđa se u Bečkom sporazumu iz 26-og avgusta 2015. godine", Univerzitet u Kembridžu, 30 Avgust 2016.

Dodatni izveštaji i političke analize:

[Asocijacija/Zajednica većinski srpskih opština: izlazak iz ćorsokaka](#)

Juni, 2016

[Odluka ustavnog suda o Udruženju/Zajednici većinski srpskih opština](#)

28. januar, 2016

[Udruženje/zajednica većinski srpskih opština: obaveza ili prilika?](#)

17. decembar, 2015

[Ponovljeni incidenti u Goraždevcu: potreba za brzom akcijom](#)

10. december, 2015

[Manjinske zajednice u sistemu visokog obrazovanja Kosova: Da li je rezervisan sistem kvota zloupotrebljen?](#)

15. oktobar 2015.

[Neslaganje oko upotreba jezika na Kosovu i loša primena zakonskog okvira](#)

2. august 2015.

[O zabrinjavajućem trendu incidenata usmerenim na srpsku zajednicu na području Peći i Kline](#)

19. jul 2015.

[Vidovdan: Ništa novo je dobra vest](#)

3. jul 2015.

[O skorašnjim bezbednosnim incidentima u Klini i teškom procesu povratka](#)

21. maj 2015.

[Praznik Goranaca 6. maja: propuštena prilika za kosovske institucije](#)

14. maj 2015.

*Kroz **Monitorisanje pitanja zajednica na Kosovu (Kosovo Communities Issues Monitor)**, ECMI Kosovo prati, analizira, i daje preporuke o dešavanjima i problemima u vezi sa položajem manjinskih zajednica na Kosovu, a u okviru međunarodnog i nacionalnog zakonodavstva za prava manjina. Analize predstavljene u Monitoru oslanjaju se na neposredno praćenje rada medija i intervju sa relevantnim akterima od interesa. Dok ECMI Kosovo stalno teži pružanju preciznih i iznijansiranih informacija i predstavljanju pogleda i percepcija svih strana, cilj Monitora nije da ponudi novinarsku ili verodostojnu reportažu, već da*